

ELHUNYT DURKÓ KATALIN
ZONGORAMŰVÉSZ, ZENEI RENDEZŐ
(1942-2024)

Durkó Katalin

Durkó Katalin emlékére (1942-2024) (7:49)

Durkó Katalin zongoraművészre, zenei rendezőre egy 80-as években készült felvétellel emlékezünk, amelyen Mozart g-moll zongoranégyesének első tételét játssza Kiss András (hegedű), Bársony László (brácsa) és Botvay Károly (cselló) közreműködésével.

I.

A 82 évesen eltávozott kitűnő muzsikus több, mint három évtizeden át volt a Magyar Rádió zenei munkatársa, nevéhez másfél ezernél is több rádió-, lemez- és tv-felvétel, élő közvetítés kapcsolódik.

Durkó Katalin 1942-ben született Szegeden, dr. Durkó Gábor református lelkész és Patkós Iréne harmadik, legkisebb gyermekeként. Nála nyolc évvel idősebb bátyja, Durkó Zsolt zeneszerző hatására kezdett zongorázni, és kimagaslóan tehetségesnek bizonyult.

Még zeneakadémiai zongoratanulmányai alatt kötött házasságot Devich János csellóművésszel, a világhírű Kodály-vonósnégyes csellistájával, második férje 1973-tól haláláig Zsoldos Péter kétszeres EuroCon-díjas író, zenei szerkesztő volt.

Mindhárom fia a zene bűvöletében nőtt fel és választott pályát: Devich Márton, a Bartók Rádió csatornaigazgatója, Zsoldos Dávid zenetörténész, zenei újságíró, Zsoldos Bálint zongoraművész, a Magyar Állami Operaház muzsikusa. Négy unokája közül is ketten muzsikus pályára léptek.

II.

Durkó Katalin és a gyermek Devich Márton

Drága Mamika!

Gyönyörű fiatalasszony ül a zongoránál, játszik valamit, éppen lecsukott szemmel, a klaviatúra végében pedig egy gombafejű, vagy inkább kuglifejű, vigyori kis kölyök áll, figyeli a fürge ujjakat. Ez utóbbi volnék én, a zongoraművész pedig az édesanyám. Mindennapos otthoni jelenet. Ez az egyik kedvenc fényképem a családi albumokból. Egy édesanyára csak csodálattal lehet nézni, hát még egy zongoraművész édesanyára...

A csoda viszont az, hogy ránézek a képre, és hallom a hangokat. Bolyonganak bennem. Nem zenét, nem konkrét zongoraművet hallok, csak egyes hangokat, futamokat, nem értem, nem tudom, hogyan, mit miért. De határozottan hallom őket.

Nehezen tudok írni édesanyámról. Méltatlan minden szó, nem elég mély semmilyen gondolat. Visszaadhatatlan az a kötelék... Valahogy örökké furdal a lelkiismeret, hogy sosem fogom tudni viszonzni azt a sok szeretetet, amit Mamikától kaptam. Nem vagyok jó fia. Sokszor napokig nem beszélünk, többször kellene felhívnom telefonon, többször kellene meglátogatnom. Gyenge vagyok, elsodornak a feladatok, megbénít a fáradtság. Jó kifogás, álságos. Jóval több odafigyelést, melegséget érdemelne tőlem.

Nem csak szeretetet kaptam tőle, bizalmat is. Elég gyorsan kirepültem otthonról, súlyosan lázadó kamasz voltam, már az egyetemi évek alatt albérletbe költöztem, de ő nagy empátiával és bizalommal engedett az utamra. Féltett, tanácsolt, de nem tartott vissza, nem tiltott. Becsült, hogy kibírtam a katonaévet,

nem akartam felmentett lenni. Soha semmit sem erőltetett, de mindig támogató. A döntéseimben is. Rendkívüli módon tisztelte a szüleit és a testvéreit. Sokat mesélt róluk, milyen volt református lelkész családban élni a háború után, majd a kommunizmus idején. Egy cipő, egy kabát, szegénység – szeretetben.

Édesanyám szépségéről legendákat hallottam, sok muzsikus vallotta meg nekem később, milyen csinos és bájos asszony volt. Leánykorában hányan udvaroltak neki! Zongoristának pedig rendkívül tehetséges, csillogó muzsikusi karrier várhatta volna, ha nem engem választ, mármint a korai gyermekáldást. Fiatalon, diploma előtt ment férjhez, furcsa történeteket mesélt arról, ki, melyik tanár hogyan, milyen megjegyzésekkel fogadta a Zeneakadémián („Katikám, meg van maga örülve?”), amikor nagy pocakkal ült le vizsgázni Beethoven „Waldstein”-szonátájával... (Állítólag Zempléni Kornél tanár úr horkant fel és sajnálkozott a leghangosabban.) Valóban, nem akármilyen darabokat játszott áldott állapotban, nekem pedig hamar megkezdődött a zenei nevelésem.

Mamika aztán egész életében, minden születésnapomon elmondta, milyen hálás a Jóistennek azért, hogy merész volt, hogy „bevállalt”, hogy megszülettem. Csak azért is. Mit is válaszoljak, én is elég hálás vagyok neki... És mindig megbeszéljük, bólogatunk, hogy igen, semmi más nem fontosabb ennél az életben.

Zongorista pályája végül félbeszakadt, noha szépen indult, zenekarokkal is játszhatott. Záborszky Kálmán dirigálta egyik első koncertjét, ahogy évtizedekkel később Mariét, aztán Gergőét... Sok felvételt készített a Magyar Rádióban, ám ezeket egy rosszindulatú szerkesztő évtizedekkel később nemtörődömségből megsemmisítette. Egyszerűen kitörölték művészetét az archívumból. Kiradírozták zongorista múltját. Egyetlen felvételt őrzünk, Mozart g-moll zongoranégyesének első tételét a Kiss András hegedűművész vezette Új Budapest Vonósnégyes tagjaival. Boldogság hallgatni!

Édesanyámról csak jókat hallottam mindig mindenkitől. Második férjével, Péttel pezsgő társadalmi életet éltek a Citadella utcában, művészek, tudósok adták nálunk egymásnak a kilincset. Orbán Ottóék, Gerzson Pálék, Jeney Lajosék, Józsa Bálinték. Muzsikusok, rádiósok. Jó barátok. A Magyar Rádióban igyekezett segíteni a kollégáinak, amiben csak tudott. A rádiózás igazi intellektuális élmény volt a számára. Zenei rendezőként a legnagyobb muzsikussal, zenekarokkal készített felvételeket, és emlékszem több időszakra, amikor állandóan késő éjjel érkezett haza, a hosszú koncertek után, egy héten akár háromszor is be volt osztva.

Ma is sokszor hallom a nevét a Bartókon egy-egy remek, régebbi koncertfelvétel után: rendezte Durkó Katalin. Nagyon büszke vagyok rá! A Bartók Rádióban hangversenyszerkesztőként sok fiatal művésznak adott lehetőséget, és egy ideig vezetője is volt az adónak. Milyen sorsszerű, hogy a fiaként később én ülhettem a Bartók Rádió csatornaigazgatói székébe. Szeretettel és tisztelettel emlegetik a kollégák.

Drága Mamika lelkileg abból él leginkább ma is, hogy szeret minket, a fiait. Minden mozdulatunkat lesi, ma már az unokáit is, és velünk örül, ha sikerül valami, ha örömünk van. Két öcsém is állandóan a szíve közepén. Dudu megint hova s miért rohan, Bá éppen mit gyakorol. Érdeklődik az unokák felől is. Réka fotózik és fantasztikusan kreatív, varr, rajzol. Gergő csellózik, Nonó zongorázik. „Hát igen, a gének” – szokta mondani jelentőségteljesen. „Talán én is hozzájárultam valamit” – mosolyog. Tudja ő azt, hogy nagyon is sokat. Ceterum censeo: „És ha drága Zsuzsa (Mari édesanyja) küld nekem C-vitamint, azt megköszönöm” – szokta lezárni hirtelen a gondolatmenetet.

Értünk haragszik a sorsra, ha gondjaink vannak. Ezt a furcsa, elidegenedett, globalizálódó és egyre rosszabb arcát mutató világot aggódva figyeli. Sőt, fáj neki a pusztulás. Nekem is. Fél szavakból is értjük egymást. Ilyenkor a telefonban is együtt sóhajtozunk... Gyakran mondom neki, hogy van remény, jön egy sokkal szebb világ odafönt, az Úr Jézussal együtt. Ilyenkor érzem a hangján a békességét, meg hogy elérzékenyül. „Marcikám, ezt drága nagyapád látja az égből! Milyen nagy öröm ez nekem! Ez a legnagyobb boldogság! Ti vagytok a legnagyobb boldogság!”

Igen, Mamika. De én nem érdelem. Én rossz fiú vagyok, ne haragudj... Sokkal többet kellene veled lennem. Szeretlek! És amikor leteszem a telefonkagylót, zavartan hallom a bennem bolygó zongorahangokat fél évszázad távlatából.

(Devich Márton, 2018)

(FaceBook)

(A képek forrása: Papageno/YouTube és Devich Márton)

III.

Durkó Katalin és egykori szeretett tanára, **Kemény Endre**. A háttérben: **Hollós Máté** zeneszerző.

A két fotó **Kemény Endre** hegedűművész, karmester, zeneakadémiai tanár és felesége, **Molnár Ágnes** hegedűművész-tanár 80. születésnapján készült az Óbudai Társaskörben.
(2005)

(A képek forrása: **Kemény Krisztina** gordonkaművész-tanár archívuma/Facebook)